

Ömer Asım Aksoy

Giriş: Sami N. Özerdim
Bibliyografya: Metin Berge

1898 yılında Antep'te doğan, 30 Ekim 1993 günü Ankara'da ölen, 1 Kasım günü cenaze töreninden sonra bedeni Gaziantep'e götürülen Ömer Asım Aksoy, önce İstanbul'da tıp öğrenimi görmeye başlamış, ancak Antep'in kara günlerinde oraya dönerek doktor yardımcısı olarak çalışmıştı. Savaş bitince yine İstanbul'a, bu kez hukuk öğrenimine başladı. Öğrenimini bitirdikten sonra savcılık, avukatlık yaptı. Daha sonra, Ankara'nın buyruğu ile Gaziantep'e C.H.P.'nin başına getirildi. Daha sonra milletvekilliğine seçildi; 1935'ten başlayarak beş dönem T.B.M.M.'nde milletvekilliği yaptı. Türk Dil Kurumu'ndaki çalışmalarına da bu dönemde başladı. Kirk yılı aşkın bir süre Derleme ve Tarama kolunu yönetti; Genel yazmanlığa geçtikten sonra da bu bölümü bırakmadı (1976'ya dek), Genel Yazmanlığı'ndan 1980'de ayrıldı; ancak Yönetim Kurulu'ndaki görevini sürdürdü.

Kısaca saptadığımız görevlerinin dışında, Ömer Asım Aksoy, 1918'den başlayan yazı yaşamını ölümüne dek sürdürdü. Ölümünden üç gün önce, *Ana Yazım Kılavuzu*'nun 7. basımı eline ulaştı. Gaziantep dergilerinden istenen, yazılarını da sonuna dek sürdürdü.

Burada, onun kitap haline getirilmiş çalışmalarını, yine kendisinden aktaracağız. 1962'de Türk Dil Kurumu'nca küçük bir kitap halinde bastırılan *Mütercim Asım* adlı çalışmasını, Gaziantep'ten gelen sürekli kitap istekleri üzerine yeniden ele alarak işlemiş, genişletmiş, kitap Haziran 1993'te ona ulaşmıştı (bana imzaladığı gün: 1 Haziran 1993). Bu kitabın sonuna, yayınlarının bir çizelgesini de eklemişti. Kendisi, bunların dışında yayınları olduğunu da söylemişti. Onun yaşamını, kaynakçasını geniş bir yolda ele alıp saptayacak kimseler çıkacaktır. Biz, bu çizelgeye dayanarak, yayınlarını yinelemekle yetineceğiz:

1918

İki damla gözyaşı (İki ağıt)

1924

Usul-i Tebrir ve Edebiyat Dersleri. (Şapirografya çoğaltılmış, 700 sayfalık lise ders kitabı)

1925

İmlamıza, Sarf ve Nahvimize Dair

Soldan sağa: *Salim Başol, Ö. Asım Aksoy, Sami N. Özerdim, 1962, TDK, Ankara* (S.N. Özerdim Arşivi)

1933

Gaziantep Dilinin Tetkiki

1934

Gaziantep'te Eti Eserleri

1935

Gaziantep Halkevi Broşürü (Aksoy'un başkanlığında)
Öz Türkçe Derstleri

1936

Gaziantep Ağzında Sentaks Araştırmaları
En Lüzumlu Kelimeler

1937

Güneş-Dil Teorisi ve III. Dil Kurultayı

1939

Gaziantep Halkevi Konuşmaları

1940

Deyim, Takımsöz, Atasözü

1941

Hasırcıoğlu Hacı Mehmet Ağa
Gaziantep Ağzında Atasözleri

1942

Örneklerle Tarama Sözlüğü (Kendisinin başkanlığında)

1943

Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü (1943-1957, 4 kitap, kendisinin başkanlığında)

1945

Gaziantep Ağzı (1945-1946, üç kitap, 1992'de Gaziantep'te yeni basımı)

1952

Söz Derleme Dergisi (5-6. ciltler, 1952-1957, kendisinin başkanlığında)

1954

Aydi Divanı

1959

Hasip Dürri
Hasan Ayni ve Nazmü'l-Cevahir

Türk Dilinde ve Başka Dillerde Özleşme

1960

*Dürrü'n-Nizam ve Nazmü'l-Cevahir
Şeyh Ahmet ve Nazmü'l-Leal*

1961

*Şeyh Ahmet ve Nazmü'l-Leal Üzerine
Tamamlayıcı Bilgiler*

1962

*Anayasa Sözlüğü
Mütercim Asım (genişletilmiş basım:
1993)
Dil Devriminin 30 Yılı*

1963

*Tarama Sözlüğü (1963-1977, 8 cilt,
kendisinin başkanlığında)
Derleme Sözlüğü (1963-1982, 12 cilt,
kendisinin başkanlığında)
Atatürk ve Dil Devrimi
Atasözleri, Deyimler*

1964

*Anayasanın Dili
Dil Üzerine Düşünceler, Düzeltmeler*

1965

Atasözleri ve Deyimler

1967

Dil Devrimi Üzerine

1969

*Bölge Ağızlarında Atasözleri ve De-
yimler (1969-1971, 2 cilt)*

1970

Yeni Yazım Kılavuzu

1971

*Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü (1971-
1977, 3 cilt, 7. basımı: 1993)*

1972

*Dil Devriminin 40 Yılı
Türkiye'de Dil Politikası
Türk Dil Kurumu Kol Çalışmaları*

1973

Özleştirme Durdurulamaz

1975

Gelişen ve Özleşen Dilimiz

1980

Dil Yanlıları (1993'te 6. basım)

1981

Türk Dil Kurumu'nun Etkinlikleri

1982

Dil Gerçeği

1985

*Dil Yanlıları (genişletilmiş baskıla-
rının sonuncusu 4. basım 1991)*

1987

Ana Yazım Kılavuzu (7. Basım: 1993)

Kendi dosyasından aldığımız bu çizelgenin ileride genç kuşaklar tarafından genişletilmesini bekliyoruz. Bu çizelgedeki birkaç araştırma, Türk Dil Kurumu'nun *Türk-dili Belleten*'inde çıkmış ve ayrışması yapılmıştır. Aksoy'un *Türk Dili* (Türk Dil Kurumu), *Çağdaş Türk Dili*, *Türk Dili Dergisi*, *Cumhuriyet* ve Gaziantep dergilerindeki yazıları da kaynakçada yer almalıdır.

Türkçe'nin velûd "kalemi" Ö.A. Aksoy'un pek çok eseri kaleme alırken kullandığı kaleminin resmi ve vesikasıdır. (Ahmet Yüksel Arşivi'nden)

ÖMER ASIM AKSOY MAKALELER BİBLİYOGRAFYASI

Çalışmada sıkça geçen dergi adları için kısaltmalar:

<i>TD</i>	Türk Dili
<i>TDD</i>	Türk Dili Dergisi
<i>ÇTD</i>	Çağdaş Türk Dili
<i>TDAY</i>	Türk Dili Araştırmaları Yıllığı
<i>MSD</i>	Milliyet Sanat Dergisi

Not: Roma Rakamı ile gösterilen ilk sayı cilt numarasını, sonrakilerse, sırasıyla derginin sayı ve yazıların sayfa numaralarını göstermektedir.

1942

"Gaziantep Ağzında Atasözleri", *Varlık*, 205, 297-301.

1951

"Türk Dili Kurumu-Doğuşundan Bugüne.Kadar", *TD*, I/2, 26-30.

1952

"İvedilik mi Müstaceliyet mi?", *TD*, I/8, 471-73.

"Atasözleri ve Deyimleri Hakkında (Tenkid)", *TD*, II/14, 91-94.

"Atasözleri ve Deyimleri Hakkında (Tenkid)", *TD*, II/15, 154-61.

1953

"Atasözleri ve Deyimleri Hakkında (Tenkid)", *TD*, II/16, 205-8.

"Atasözleri ve Deyimleri Hakkında (Tenkid)", *TD*, II/17, 278-82.

"İki Dilcimizi Kaybettik", *TD*, II/21, 596-98.

1955

"Ya-yı Nisbiyi Türkçeye Çevirme Yolları", *TD*, V/4, 4-8.

Mütercim Asım'a Dair Notlar", *TD*, V/50, 101-103.

"'Mihnet-keşan' mı 'Mihnet-i Keşan mı?', *TD*, V/51, 148-49.

1956

"'Mihnetkeşan' Tartışması", *TD*, V/53, 285-87.

"Okuyucu Mektubuna Cevap", *TD*, V/58, 664-66.

"Derleme İşleri ve 72 Yaşında Bir Genç", *TD*, VI/63, 186-187.

1957

"Dil Üzerine: Bir Düşünce İki Düzeltme", *TD*, VI/64, 210.

"Dil Üzerine: Bir Düşünce İki Düzelt-

- me", *TD*, VI/65, 260.
 "Nisbet Anlamları", *TD*, VI/66, 315-18.
 "Dil Üzerine: Bir Düşünce İki Düzeltme", *TD*, VI/66, 329.
 "Nisbet "î" si Üzerine", *TD*, VI/66, 339-43.
 "Eleştirme: 1-Nisbet "î" si ve Türkçe Karşılıkları; 2-'Ek'mi, 'Edat'mı; 3-'Öğüt vermez' mi, 'dikmez' mi-", *TD*, VI/66, 347-48.
 "Dil Üzerine: Bir Düşünce İki Düzeltme", *TD*, VI/67, 381.
 "Eleştirme (Devam): 4-Ses Kuralını Nasıl Anlamış?; 5-Bir Fonetik Bilgisi; 6-Bir de İfade Örneği", *TD*, VI/67, 387.
 "Dil Üzerine: Bir Düşünce İki Düzeltme", *TD*, VI/68, 435.
 "Eleştirme (devam): Yanlış Cümleler. 7, 8, 9, 10", *TD*, V/68, 446.
 "Cevabı", *TD*, VI/68, 468, 470-72.
 "Ataç da...", *TD*, VI/69, 474-76.
 "Bir Düşünce İki Düzeltme", *TD*, VI/69, 493.
 "Eleştirme (devam): 11, 12, 13, 14", *TD*, VI/69, 502.
 "Dil Üzerine: Bir Düşünce İki Düzeltme", *TD*, VI/70, 547.
 "Bir Eki Yedi Ek Gibi Göstermek", *TD*, VI/70, 571-72.
 "Bir Tartışmanın Bilançosu", *TD*, VI/70, 588-92.
 "Dil Üzerine: Bir Düşünce İki Düzeltme", *TD*, VI/71, 622; VI/72, 664; VII/73, 13; VII/74, 82; VI/75, 139.
- 1958**
 "Dil Üzerine: Bir Düşünce İki Düzeltme", *TD*, VII/76, 202; VII/77, 246; VII/78, 294; VII/79, 352; VII/80, 423; VII/81, 463; VII/82, 505; VII/83, 567; VII/684, 628.
 "Mustafa Kemal'in 'sonsuz üçgen'i", *TD*, VII/74, 59.
 "Eleştirme (devam)", *TD*, VII/74, 87.
 "Kar ve Zarar Hesabı", *TD*, VII/75,
154.
 "O Yakadan Bu Yakaya (Eleştirme)", *TD*, VII/78, 301.
 "Derleme Sözlüğü", *TD*, VII/79, 315.
 "Ataç'ı Anarken", *TD*, VII/80, 400.
 "Yahya Kemal'in Söylediği Son Beyit", *Varlık*, 490, 19.
 "Söyleyiş Bozukluğu ve Alfabemiz", *TD*, VIII/84, 598; VII/85, 4.
 "Dil Üzerine: Bir Düşünce, İki Düzeltme", *TD*, VIII/85, 31; VIII/86, 119; VI-II/87, 170.
- 1959**
 "Dil Üzerine: Bir Düşünce İki Düzeltme", *TD*, VIII/88, 220; VIII/89, 270; VI-II/90, 342; VIII/91, 391; VIII/92, 459; VI-II/93, 514; VIII/94, 585; VIII/95, 630, VI-II/96, 701.
 "Ataç'ın Hastalığı ve Ölümü", *TD*, VI-II/92, 438.
 "Şeyh Ahmed ve Nazmü'l- Leâl", *TDAY Belleten*, 205-258.
 "Dil Üzerine. Bir Düşünce İki Düzeltme", *TD*, IX/97, 29; IX/98, 117; IX/99, 155.
 "Dil Üzerine: Bir Düşünce İki Düzeltme", *TD*, IX/100, 207; IX/101, 256; IX/102, 310; IX/103, 369; IX/104, 418; IX/105, 469; IX/106, 515; IX/107, 583; IX/108, 641, X/109, 46.
 "Atatürk ve Dil", *TD*, IX/99, 117.
 "Anayasa Dili", *TD*, IX/106, 544.
- 1961**
 "Düşünceler, Düzeltmeler", *TD*, X/112, 198; X/114, 388; X/115, 479; X/116, 541, X/117, 640; X/119, 844.
 "Dil Üzerine", *TD*, XI/121, 44; XI/122, 105; XI/123, 184.
- 1962**
 "Dil Üzerine", *TD*, XI/124, 248; XI/125, 322; XI/126, 397, XII/133, 60;

XII/134, 116; XII/135, 171.

"Hukuk Dilindeki Özleşme", *TD*, XII/133, 8.

"Haberler: Işıldayan Bir kültür Yuvası", *TD*, XII/133, 77.

1963

"Dil Üzerine Düşünceler Düzeltmeler", *TD*, XII/136, 228; XII/137, 280; XII/138, 332; XII/139, 395; XII/140, 453; XII/141, 526; XII/142, 732; XII/147, 190.

"Dilde Bilim ve Devrim", *TD*, XII/144, 811.

"Dil Bayramı", *TD*, XIII/145, 53.

"Dilci Atatürk", *TD*, XIII/146, 70.

1964

"Dil Üzerine Düşünceler, Düzeltmeler", *TD*, XIII/148, 256; XIII/149, 310; XI-II/150, 373.

"Derleme Sözlüğü Üzerine (Gazetelerden)", *TD*, XIV/159, 294.

"Derleme Sözlüğü Üzerine İkinci cevap (Gazetelerden)", *TD*, XIV/159, 296.

1965

"Yeni İmla Kılavuzu", *TD*, XIV/160, 309.

"Devrim Anlayışında Ölçüler", *TD*, XIV/162, 429.

"Yorumlar", *TD*, XIV/166, 680; XIV/167, 730; XIV/168, 780; XV/169, 18; XV/170, 88; XV/171, 178.

"Mehmet Ali Ağabey'i Yitirdik", *TD*, XV/170, 146.

1966

"Yorumlar", *TD*, XV/173, 322; XV/174, 384; XV/175, 440; XV/176, 506; XV/177, 584; XVI/181, 6; XVI/182, 96.

1967

"Yorumlar", *TD*, XVI/184, 259; XVI/186, 418; XVI/188, 566; XVI/189,

688; XVI/190, 765; XVI/191, 843; XVI/192, 213; XVII/194, 106; XVII/195, 224.

"Kur'an-ı Kerim'den İlhamlar", *TD*, XVI/186, 443.

1968

"Yorumlar", *TD*, XVII/196, 533; XVII/197, 572; XVII/198, 665; XVI-II/200, 95; XVIII/201, 230; XVIII/204, 567.

"Olmaya Olduk Kaka Bari Yapalım Şaka (Sataşana Mektup: 1; 2; 3)", *TD*, XVII/196, 530; XVII/197, 629; XVII/198, 712.

1969

"Yorumlar", *TD*, XIX/208, 566; XIX/209, 658.

"Orhon'la Hesaplaşma Yorumları", *TD*, XIX/212, 116.

"Savunurken Tökezleyen (Yorumlar)", *TD*, XX/213, 200.

"Dil Kurumundan Niçin Çıkarıldı? (Yorumlar)", *TD*, XX/214, 580.

"Atatürk İlkeleri (Yorumlar)", *TD*, XXI/118, 103.

"Yine Onunla (Yorumlar)", *TD*, XXI/119, 172.

1970

"Ağaca Balta Vurmuşlar 'Sapı Bedenimden' Demiş", (Yorumlar), *TD*, XXI/121, 356.

"Âdeme Cübbe vü Destâr Kerâmet mi Verir (Yorumlar)", *TD*, XXII/124, 90.

"'Halk da Anlamıyor' Savı (Yorumlar)", *TD*, XXII/128, 434.

"Radyo Konuşması (Dil Bayramı 38. Yıldönümü)", *TD*, XXIII/230, 173.

"Atatürk'ün Dil Anlayışı", *İlgaz*, X/110, 6-7.

1971

"Türkiye'de Hâkimler Var", *TD*, XXI-

II/233, 341.

"Başka Dillerden Kelime Alınabilir Kâide Alınmaz" Savı (yorumlar)", *TD*, XXIII/233, 357.

"Türk Atasözleri ve Deyimleri", *TD*, XXIV/236, 102.

"Tekzip'i Yalanlayan Belgeler", *TD*, XXIV/238, 266.

1972

"Türk Dili Bilimsel Kurultayı Açılış Töreni", *İlgaz*, XII/133, 9-12.

1976

"Bu Ahval ve Şerait İçindi Akademi", *TD*, XXXIII/294, 134.

"Bir Meşaledir Devredilir", *İlgaz*, XVI/182, 21-22; *TD*, XXXI/301, 465.

"Erdem'in Başı", *TD*, XXXIII/293, 65-67.

"İhlallik Devrimcilikle Bağdaşmaz", *TD*, XXXIII/296, 313-318.

1977

"Türkçeyi Kurtarmaya Çalışıyorlar mı?", *TD*, XXXV/305, 148.

"Arapça Sözcüklerde Anlam Kaymaları", *TD*, XXXV/308, 461.

"Beyt, mısra, aruz sözcüklerinin anlamları", *TD*, XXXVI/310, 1-5.

1978

"Özleşmenin Türü", *Ulusal Kültür*, 2, 233-234.

"Adalet Son Sözü'nü Söyledi", *TD*, XXXVII/316, 1.

"Çalışma Arkadaşım Dehri", *TD*, XXXVII/316, 61.

"Güle Güle Sevgili Arkadaşım", *TD*, XXXVIII/327, 629.

"Ceyhun Atuf Kansu", *İlgaz*, XVII/199, 20.

1980

"Dil Süreci", *TD*, XLI/343, 193-201.

"Gencan da Göçtü", *İlgaz*, XIX/226, 3.

1981

"Uydurma", *TD*, XL/350, 457-462.

"Atatürk'ün Dilimize Kazandırdığı Güç", *TD*, XLII/353, 656-671.

1982

"Elli Yaşında", *TD*, XLV/367, 13-22.

"Dil Kurumu'na Kıyılır mı?", *TD*, XLIV/362, 66-70.

1984

"Yaşayan ve Yaşamayan Sözcükler", *Öğretmen Dünyası*, V/53, 15-16.

"Yanlış Anlamla Kullanılmış Sözcükler", *Öğretmen Dünyası*, V/58, 9-10.

1985

"Anayasamızdaki Yeni Sözcükler", *Öğretmen Dünyası*, VI/62, 7-8.

1986

"İmla Kılavuzu Üzerine", *Öğretmen Dünyası*, VII/75, 15-18.

"Sözcük İçinde Kesme İmi", *Öğretmen Dünyası*, VII/79, 11.

1987

"Dil Bayramı Nasıl Bir Ortamda Geliyor?", *TDD*, I/2., 1-2.

"Öğrencemiz Türkçe", *TDD*, I/2, 16-17.

"1987 Dil Bayramı", *TDD*, I/3, 1-2.

"Bozuk Anlatımlar", *TDD*, I/3, 30-31.

1988

"Biçim ve Öz", *ÇTD*, I/3, 102-105.

"Türkçenin Yeniden Doğuşu", *TDD*, I/4, 27-30.

"İki Devrim Üzerine", *TDD*, II/8, 27-30.

"Davos Bildirisinin Dili", *ÇTD*, I/2, 51-52.

"Öğrencemiz Türkçe: Arttırmak ve Arttırmak Üzerine", *TDD*, I/5, 13-15.

"Ölümsüzlüğünün 10. Yıldönümünde

- "Ağah Sırrı Levend", *ÇTD*, I/9, 451.
"Öğrencemiz Türkçe: Dilin Zenginliği I-II", *TDD*, II/7, 12-14
"Öğrencemiz Türkçe", *TDD*, I/6, 12-13.

1989

- "Yeni Baskı Türkçe Sözlük'ün 'Ön Söz'ü", *ÇTD*, 11, 509-511.
"Yazım Kılavuzu'ndan İmla Kılavuzuna. Dilde Kargaşaya Yol Açan Eser", *MSD*, XLVIII/224, 12-13.
"Sayın Evren'e Açık Mektup", *TDD*, III/15, 22-24.
"Öğrencemiz Türkçe: Yazım ve Sözlük Sorunları I-II", *TDD*, II/12, 3-6; III/13, 3-6.
"İkinci Yaşamının 32. Yıldönümünde: Ataç Üzerine", *ÇTD*, II/15, 98-101.
"Gerçekler-Yansımalar: Kınayan da Kırk Batman", *ÇTD*, II/15, 131-133.
"Eleştirileri Yanıtlıyor ve Eleştirime Yanıt Bekliyorum", *ÇTD*, II/22, 478-481.
"Divandaki Gaziantep Sözcükleri", *ÇTD*, II/13, 28-35.
"Dil Kurumu Seçimlerinde Ataç", *ÇTD*, II/15, 102-104.
"Dil Toplantıları Üzerine I", *ÇTD*, III/34, 1044-1048.

1990

- "Dil Toplantıları Üzerine II", *ÇTD*, III/35, 1089-1094.
"Bu Kurum Ne İşe Yaramaktadır?", *ÇTD*, III/28, 769-771.
"Böyle Olmaz A Kurum Başkanı Sözlük Dediğin", *TDD*, III/16, 3-5.
"Ayinesi İştir Kişinin...", *ÇTD*, III/26, 694-698.
"Dizgi Yanlısları ve *TDK*'nın İç Yüzü", *TDD*, IV/20, 3-5.

1991

- "Birkaç Gözlem", *TDD*, IV/24, 3-5.